

«ҚАЗАҚМЫС» САҚТАНДЫРУ КОМПАНИЯСЫ»
АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМЫ

«Қазақмыс» СК» АҚ
Директорлар кеңесінің
шешімімен
БЕКІТІЛДІ
Хаттама № 110
«28» декабрь 2023 ж.

Сапа менеджменті жүйесі ПС-120-10		Редакция 05
«ҚАЗАҚМЫС» САҚТАНДЫРУ КОМПАНИЯСЫ» АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМЫНЫҢ ТЕМІРЖОЛ КӨЛІГІН ЕРІКТІ САҚТАНДЫРУ ҚАҒИДА- ЛАРЫ		
Әзірленді: <i>Андеррайтер - Сапарғалиев Е.</i>		
Келісілді:		
Дата	Время	Ход исполнения
20.12.2023	16:07:43	Начальник управления андеррайтинга / Полянская М.В. > В работу
20.12.2023	16:32:49	Представитель руководства по качеству / Белобродская А.С. > Согласовано
21.12.2023	12:17:19	Член Правления, Заместитель председателя Правления / Мухамедов И.Х. > Согласовано
21.12.2023	14:26:09	Начальник службы комплаенс / Кембаева А. > Согласовано (согласовано)
22.12.2023	17:45:17	Заместитель председателя Правления / Сванкулова Е. > Согласовано (согласовано)
25.12.2023	21:22:53	Начальник службы управления рисками / Керейбаева А.М. > Согласовано (Согласовано)
27.12.2023	08:10:15	Начальник управления страховых выплат / Естаев Т.Б. > Согласовано
27.12.2023	12:17:07	Начальник службы управления рисками / Керейбаева А.М. > Согласовано (Согласовано)
28.12.2023	10:55:16	Начальник отдела по правовой работе / Каналина К.Т. > Согласовано (Согласовано)
28.12.2023	12:39:39	Председатель Правления / Джанғалиева А.А. > Подписать
Түпнұсқаны шығарғандар:		
<i>Андеррайтинг басқармасының басты</i> <i>М. Полянская</i>		
<i>Басшылықтың сапа жөніндегі өкілі</i> <i>А. Белобродская</i>		

Алматы қаласы

МАЗМҰНЫ

1. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР.....	3
2. НОРМАТИВТІК СІЛТЕМЕЛЕР.....	3
3. БЕЛГІЛЕР МЕН ҚЫСҚАРТУЛАР.....	3
4. САҚТАНДЫРУ ОБЪЕКТІЛЕРІНІҢ ТІЗБЕСІ.....	4
5. САҚТАНДЫРУ СОМАСЫН АЙҚЫНДАУ ТӘРТІБІ. ФРАНШИЗА.....	4
6. САҚТАНДЫРУ СЫЙЛЫҚАҚЫСЫ, ОНЫ ТӨЛЕУ ТӘРТІБІ.....	5
7. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЛАРЫНЫҢ ТІЗБЕСІ.....	6
8. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЛАРЫНДАҒЫ ЕРЕКШЕЛІКТЕР ЖӘНЕ САҚТАНДЫРУДЫ ШЕКТЕУ. САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМІН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУДАН БАС ТARTУ НЕГІЗДЕРІ.....	7
9. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫНЫҢ ҚОЛДАНЫЛУ МЕРЗІМІ МЕН ОРНЫ.....	9
10. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫН ЖАСАСУ ТӘРТІБІ.....	9
11. ТАРАПТАРДЫҢ ҚҰҚЫҚТАРЫ МЕН МІНДЕТТЕРІ.....	10
12. САҚТАНУШЫНЫҢ САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫ БАСТАЛҒАН КЕЗДЕГІ ӘРЕКЕТТЕРІ....	12
13. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫНЫҢ БАСТАЛҒАНЫН ЖӘНЕ ЗАЛАЛ МӨЛШЕРІН РАСТАЙТЫН ҚҰЖАТТАРДЫҢ ТІЗБЕСІ. САҚТАНУШЫНЫ НЕМЕСЕ САҚТАНДЫРЫЛУШЫНЫ САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМІН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ ҮШІН ҚАЖЕТТІ ЖЕТІСПЕЙТІН ҚҰЖАТТАР ТУРАЛЫ ХАБАРДАР ЕТУ МЕРЗІМІ.....	13
14. САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМДЕРІН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ ТӘРТІБІ МЕН ТАЛАПТАРЫ.....	15
16. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫНЫҢ ҚОЛДАНЫЛУ КЕЗЕҢІНДЕ САҚТАНДЫРУ ТӘУЕКЕЛІНІҢ ҰЛҒАЮЫНЫҢ САЛДАРЫ.....	19
17. ҚОСАРЛАНҒАН САҚТАНДЫРУ.....	20
18. СУБРОГАЦИЯ.....	20
19. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫН ТОҚТАТУ ТАЛАПТАРЫ.....	20
20. ДАУЛАРДЫ ШЕШУ ТӘРТІБІ.....	22
21. ҚОСЫМША ТАЛАПТАР.....	22

1. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

- 1.1. «Қазақмыс» сақтандыру компаниясы» акционерлік қоғамының осы теміржол көлігін ерікті Сақтандыру қағидаларының (бұдан әрі – Сақтандыру қағидалары) талаптарында «Қазақмыс» СК» АҚ (бұдан әрі - Сақтандырушы) теміржол көлігінің иелері және/немесе олардың пайдаланушылары болып табылатын заңды және жеке тұлғалармен осы Сақтандыру қағидаларында көзделген сақтандыру жағдайлары басталған кезде олардың мүліктік мүдделерін қорғау жөнінде теміржол көлігін ерікті сақтандыру шарттарын (бұдан әрі - Сақтандыру шарты) жасасады.
- 1.2. Осы Сақтандыру қағидалары шеңберіндегі теміржол көлігі құралдары деп жолаушылар, пошта-багаж және жүк поездары, вагондар, цистерндер, локомотивтер, платформалар (бұдан әрі - теміржол көлігі) түсініледі.
- 1.3. Сақтанушы Сақтандыру шартында үшінші тұлғаны Сақтанушы ретінде анықтай алады. Мұндай жағдайларда Сақтандырылушының теміржол көлігі және онымен байланысты мүліктік мүдделер сақтандыру объектісі болып табылады.
- 1.4. Сақтандырылушының пайдасына Сақтандыру шартын жасасу Сақтандырушыны осы Сақтандыру шарты бойынша міндеттерді орындаудан босатпайды.
- 1.5. Сақтанушыда, Сақтанушы болып табылмайтын Сақтандырылушыда немесе Пайда алушыда сақтандыру мүддесі болмаған кезде, жасалған Сақтандыру шарты жарамсыз деп танылады.
- 1.6. Сақтанушы Сақтандыру шартын жасасу кезінде Сақтандыру шарты бойынша сақтандыру төлемдерін алу үшін кез келген тұлғаны (Пайда алушыны) тағайындауға, сондай-ақ сақтандыру жағдайы басталғанға дейін оны Сақтандырушыға бұл туралы жазбаша хабарлай отырып, өз қалауы бойынша ауыстыруға құқылы.
- 1.7. Сақтанушымен оның келісімінен туындайтын Сақтандыру шарты бойынша белгілі бір міндеттерді орындағаннан немесе Сақтандырушыға сақтандыру төлемін жүзеге асыру бойынша талап қойғаннан кейін Пайда алушыны басқа тұлға алмастыра алмайды.

2. НОРМАТИВТІК СІЛТЕМЕЛЕР

- 2.1 Осы Қағидалар төмендегі құжаттарға сәйкес әзірленді:
 - «Сақтандыру қызметі туралы» Қазақстан Республикасының Заңы;
 - Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі;

3. БЕЛГІЛЕР МЕН ҚЫСҚАРТУЛАР

Сақтанушы	Сақтандырушымен Сақтандыру шартын жасасқан тұлға.
Тең Сақтанушы	Сақтандырушының клиенті (Сақтанушысы, сақтандырылған тұлғасы) болып табылмайтын жеке немесе заңды тұлға.
Сақтандырылушы	өзіне қатысты сақтандыру жүзеге асырылатын тұлға.
Пайда алушы	Сақтандыру шартына сәйкес сақтандыру төлемін алушы болып табылатын тұлға.
Сақтандыру кезеңі	Сақтандыру шартының қолданылу мерзімі.
Сақтандыру сыйлықақысы	Сақтанушы Сақтанушыға (Пайда алушыға) Сақтандыру шартында айқындалған мөлшерде сақтандыру төлемін жүргізу міндеттемелерін қабылдағаны үшін Сақтандырушыға төлеуге міндетті ақша сомасы.
Сақтандыру төлемі	Сақтандырушы Сақтанушыға (Пайда алушыға) сақтандыру жағдайы басталған кезде сақтандыру сомасы шегінде төлейтін ақша сомасы.

Сақтандыру тарифі	сақтандыру сыйлықақысы мөлшерінің пайыздық көрінісі.
Франшиза	Сақтандыру шартының талаптарында көзделген Сақтандырушыны белгілі бір мөлшерден аспайтын залалдарды өтеуден босату. Франшиза (шартты, шартсыз) Тараптардың келісімімен айқындалады.
Шартты (шегерілмейтін) франшиза	Сақтандырушы франшизаның белгіленген сомасынан аспайтын залал үшін жауапкершіліктен босатылады және егер оның мөлшері франшиза сомасынан артық болса, залалды толық өтеуге тиіс.
Шартсыз (шегерілетін) франшиза	Сақтандырушының жауапкершілігі франшиза сомасын шегергендегі залал мөлшерімен анықталады.
Сақтандыру аумағы	Сақтандыру шарты қолданылатын аумақ Тараптардың келісімі бойынша белгіленеді.
Тәуелсіз сарапшы	арнайы білімі бар, сараптама жүргізу үшін тартылатын жеке немесе заңды тұлға.
Сақтандыруға өтініш-сауалнама (өтініш)	Сақтандырушы белгілеген үлгінің нысаны, оның негізінде Сақтандыру шарты ресімделеді және сақтандыру талаптары ескертіледі
Сақтандыру жарнасы	сақтандыру сыйлықақысын бөліп төлеу кезінде сақтандыру сыйлықақысының бір бөлігі.
Сақтандыру мүддесі	Сақтанушының (Сақтандырылушының, Пайда алушының) тәуекелдерді болдырмауға және сақтандыру жағдайының басталуына жол бермеуге мүліктік мүддесі.

4. САҚТАНДЫРУ ОБЪЕКТІЛЕРІНІҢ ТІЗБЕСІ

- 4.1. Сақтандыру объектісі Сақтанушының теміржол көлігіне иелік етуге, пайдалануға, билік етуге байланысты және оның бүлінуі, жойылуы немесе жоғалуы салдарынан туындайтын мүліктік мүддесі болып табылады.
- 4.2. Сақтанушыға (Сақтандырылушыға) меншік құқығымен тиесілі теміржол көлігі, сондай-ақ Сақтанушы (Сақтандырылушы) жалға, пайдалануға, лизингке қабылдаған теміржол көлігі сақтандыруға жатады.
- 4.3. Келесі теміржол көлігі сақтандыруға жатады:
 - а) 1-топ - жабық вагондар, платформалар, жартылай вагондар;
 - б) 2-топ – жентек тасығыштар, автомобильдерді тасымалдауға арналған вагондар, думпкалар;
 - в) 3-топ - цистерналар, астық таситын вагондар, минерал таситын вагондар, фитингтік платформалар, сода тасығыштар;
 - г) 4-топ - цемент тасығыштар, контейнер тасығыштар, ось саны 12 қосындыға дейінгі транспортерлер және 1, 2, 3, 5, 6-топтардың құрамына кірмейтін басқа вагондар;
 - д) 5-топ - 16 және одан көп осьтері бар рефрижераторлық вагондар, транспортерлер;
 - е) 6-топ - термос-вагондар;
 - ж) 7-топ - теміржол көлігінің басқа түрлері.

5. САҚТАНДЫРУ СОМАСЫН АЙҚЫНДАУ ТӘРТІБІ. ФРАНШИЗА

- 5.1. Сақтандыру сомасы - сақтандыру объектісі сақтандырылған және сақтандыру жағдайы басталған кезде Сақтандырушының жауапкершілігінің шекті көлемін білдіретін ақша сомасы.
- 5.2. Сақтандыру сомасының мөлшерін Сақтанушы Сақтандыру шартын жасасу сәтінде растайтын құжаттар негізінде теміржол көлігінің баланстық құнына немесе оның нарықтық құнына (сақтандыру құны) сүйене отырып айқындайды.

- 5.3. Белгіленген ресурстың бір бөлігін әзірлеген теміржол көлігінің баланстық құны ресурстың пайдаланылмаған бөлігіне пропорционалды жаңа теміржол көлігі бағасының үлесі ретінде есептелуі мүмкін.
- 5.4. Сақтандырушы оны Сақтанушы әдейі адастырғанын дәлелдеген жағдайларды қоспағанда, Тараптар Сақтандыру шартында айқындалған теміржол көлігінің құнына дау айта алмайды. Егер Сақтандыру шартында айқындалған сақтандыру сомасы сақтандыру құнынан асып кетсе, ол Сақтандыру шартын жасасу сәтіндегі сақтандыру құнынан асатын сақтандыру сомасының бөлігінде жарамсыз болып табылады.
- 5.5. Егер Сақтандыру шартын жасасу сәтінде сақтандыру сомасы қандай да бір сақтандыру құнымен белгіленсе, Сақтандырушы сақтандыру жағдайы басталған кезде сақтандыру сомасының сақтандыру құнына қатынасына барабар сақтандыру жағдайының басталуы нәтижесінде Сақтандырушыға (Сақтандырылушыға) келтірілген нақты залалдың бір бөлігі мөлшерінде сақтандыру төлемін жүзеге асырады.
- 5.6. Сақтандыру шартында Сақтандыру қағидаларына сәйкес төмендегілер белгіленуі мүмкін:
- 1) жалпы сақтандыру сомасы - сақтандыру қорғанысының қолданылу кезеңіндегі барлық сақтандыру жағдайлары бойынша жауапкершіліктің жиынтық шекті көлемі;
 - 2) сақтандыруға қабылданған әрбір объект бойынша сақтандыру сомасы;
 - 3) әрбір сақтандыру тәуекелі бойынша не сақтандыру тәуекелдері тобы бойынша сақтандыру сомасы;
 - 4) бір оқиғаның нәтижесінде сақтандыру жағдайларының сериясы бойынша сақтандыру сомасы;
 - 5) әрбір немесе бірнеше сақтандыру жағдайлары бойынша сақтандыру сомасы;
 - 6) сақтандыру сомаларының өзге де түрлері.
- 5.7. Егер Сақтандыру шартында өзгеше белгіленбесе, Сақтандыру шарты шартсыз франшизамен жасалады, оның түрі мен мөлшері Тараптардың келісімі бойынша анықталады.

6. САҚТАНДЫРУ СЫЙЛЫҚАҚЫСЫ, ОНЫ ТӨЛЕУ ТӘРТІБІ

- 6.1. Сақтандыру шарты бойынша төленуге жататын сақтандыру сыйлықақысының мөлшері сақтандыру объектісі мен сақтандыру тәуекелінің сипатын ескере отырып, сақтандыру сомасының бірлігінен алынатын жеке есептеледі.
- 6.2. Сақтандырушы төленуге жататын сақтандыру сыйлықақысының мөлшерін айқындау кезінде тәуекел факторларына байланысты айқындалатын базалық сақтандыру тарифтеріне ұлғайту және төмендету коэффициенттерін жаңа мерзімге Сақтандыру шартын ресімдеу кезінде және т. б. пайдалануға құқылы.
- 6.3. Сақтандыру шартын бір жылдан кем мерзімге жасасқан кезде сақтандыру сыйлықақысы жылдық сыйлықақыдан мынадай мөлшерде белгіленеді:

Шарттың қолданылу мерзімі	1 айға дейін	2 ай	3 ай	4 ай	5 ай	6 ай	7 ай	8 ай	9 ай	10 ай	11 ай
жылдық сақтандыру сыйлықақысынан %	20%	30%	40%	50%	60%	70%	75%	80%	85%	90%	95%

- 6.4. Бір жылдан астам мерзімге сақтандыру кезінде Сақтандыру шарты бойынша жалпы сақтандыру сыйлықақысы әр жыл үшін сақтандыру сыйлықақыларының сомасы ретінде белгіленеді.

- 6.5. Сақтандыру сыйлықақысын Сақтанушы біржолғы немесе мерзімді сақтандыру жарналары түрінде бөліп-бөліп, қолма-қол немесе қолма-қол ақшасыз нысанда төлеуге тиіс.
- 6.6. Сақтанушы Шарттың талаптарында көрсетілген мерзімдерде сақтандыру сыйлықақысын (кезекті сақтандыру жарнасын) төлемеген жағдайда, егер шартта өзгеше көзделмесе, Сақтандырушының:
- а) Сақтанушының қолда бар электрондық мекенжайларына хабарлама жіберу арқылы шартты біржақты тәртіппен бұзған күннен бастап 10 (он) жұмыс күнінен кешіктірмей бұзуға;
 - б) егер сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиға енгізу мерзімі өткен сақтандыру сыйлықақысы (кезекті сақтандыру жарнасы) төленгенге дейін орын алса, сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тартуға;
 - в) сақтандыру төлемінің мөлшерін айқындау кезінде мерзімі өткен сақтандыру жарнасының сомасын есепке жатқызуға құқығы болады.
- 6.7. Егер Сақтанушының кезекті сақтандыру сыйлықақысын төлемеуіне байланысты Шартты бұзу салдарынан оның қолданылуы тоқтатылған болса, Сақтандыру шарты қайта басталуы мүмкін. Бұл ретте Сақтандыру шартының қолданылу мерзімі ұзартылмайды. Сақтандырушы Сақтандыру шарты бойынша оны бұзу сәтінен бастап қайта басталған сәтке дейінгі кезеңде жауапты болмайды және осы кезеңде болған сақтандыру жағдайлары бойынша сақтандыру төлемі жүзеге асырылмайды.

7. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЛАРЫНЫҢ ТІЗБЕСІ

- 7.1. Сақтандыру жағдайы - Сақтандыру шартында көзделген, оның басталу ықтималдығы мен кездейсоқтық белгілері бар оқиға, оның басталуымен Сақтандырушының Сақтанушыға (Пайда алушыға) сақтандыру төлемін жүзеге асыру міндеті туындайды.
- 7.2. Осы Сақтандыру қағидаларына сәйкес жасалған Сақтандыру шарты бойынша Сақтандырушы мынадай оқиғалардың салдарынан теміржол көлігінің зақымдану немесе жойылу (жоғалу) тәуекелін, бұдан әрі стандартты қамтуды сақтандыруға қабылдайды:
- 1) теміржол көлігі құралдарының апатқа ұшырауы, авария, соқтығысуы немесе рельстерден түсуі (жүру жолында, маневрлік жұмыс жүргізу кезінде, жөндеу, тазалау, тұндыру, тиеу/түсіру кезінде);
 - 2) туннельдердің құлауы, көпірдің қирауы, бөгеттің жарылуы, кез келген заттардың (нәрселердің), оның ішінде басқарылатын ұшу аппараттарының, олардың сынықтары мен олардан алынған заттардың құлауы;
 - 3) өрт, жарылыс;
 - 4) үшінші тұлғалардың құқыққа қайшы әрекеттері, атап айтқанда: қарақшылық, бұзақылық, ұрлық.
- «Зақым» осы бөлімнің 1)-4)-тармақшаларында көрсетілген сыртқы факторлардың әсерінен теміржол көлігінің зақымдануын қамтиды, нәтижесінде теміржол көлігін қалпына келтіру мүмкін және орынды;
- «жою (жоғалу)» осы бөлімнің 1)-4)-тармақшаларында көрсетілген сыртқы факторлардың әсерінен, нәтижесінде қалпына келтіру жұмыстарының сомасы теміржол көлігінің нарықтық құнынан асып түсетін, теміржол көлігін ұрлауды және/немесе зақымдауды қамтиды.
- 7.3. Қосымша Сақтанушы осы Сақтандыру қағидаларының 7.2.-тармағында белгіленген сақтандыру жағдайларының тізбесіне кірмейтін сақтандыру жағдайларының өзге түрлерін таңдай алады.
- 7.4. Тәуекелдерді сақтандыру пайдаланудың жеке таңдалған кезеңдері үшін - қозғалыста, тұрақта және олардың кез келген комбинациясында жүргізіледі.
- 7.5. Стандартты қамту осы Сақтандыру қағидаларының 7.7. және 7.8.-тармақтарында көрсетілген сапарларды қоспағанда, теміржол көлігінің мақсатына сәйкес жолаушыларды, жүктерді, багажды және поштаны тасымалдау үшін рұқсат етілген маршруттар бойынша

теміржол көлігінің сапарларын орындауға байланысты оқиғалар бойынша Сақтандырушының жауапкершілігін көздейді.

- 7.6. Стандартты қамту, сондай-ақ Сақтанушы теміржол көлігін пайдалану жөніндегі талаптарды сақтаған және Сақтандырушының келісімін алған жағдайда, жөндеу кәсіпорнына теміржол көлігін тасымалдау немесе бүлінгеннен кейін депоға айдау жағдайларына да қолданылады.
- 7.7. Қосымша қамту Сақтандырушының теміржол көлігінің арнайы бағдарламалар бойынша сапарларды орындауына байланысты, атап айтқанда: теміржол техникасын сынау, рекордтар орнату, көрсету үшін, теміржол құрамын оқыту үшін, патрульдеу, өртке қарсы күрес кезінде, теміржол көлігінен бірдеңе шашу кезінде жауапкершілігін көздейтін және жоғары тәуекелге ие басқа оқиғалардан тұратын жауапкершілігін қарастырады.
Қосымша сақтандыру сыйлықақысы үшін қосымша қамту ұсынылады.
- 7.8. Арнайы қамту (стандартты қамтуға қосымша) соғыс жағдайындағы тәуекелдерді, осы сақтандыру ережелерімен стандартты және қосымша жабындарда сақтандыру кезінде жабылатын тәуекелдер қатарынан алып тасталатын радиоактивті ластану және радиоактивті ластану әсерінен басқа қауіптер мен тәуекелдерді жабуды көздейді.
Теміржол көлігін сақтандырудың арнайы қамту талаптары Сақтандыру шартының ерекше талаптарына енгізіледі.
- 7.9. Конструктивті және өндірістік ақаулар, персоналдың қателіктері және өзге де себептер салдарынан қозғалтқыштар мен бас редукторлардың, теміржол көлігінің басқа агрегаттарының ішкі зақымдануы жағдайында залалды сақтандыру - сақтандырудың жекелеген шарттарында жүргізіледі және дербес Сақтандыру шартымен ресімделеді.

8. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЛАРЫНДАҒЫ ЕРЕКШЕЛІКТЕР ЖӘНЕ САҚТАНДЫРУДЫ ШЕКТЕУ. САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМІН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУДАН БАС ТАРТУ НЕГІЗДЕРІ.

- 8.1. Салдарынан болған теміржол жылжымалы құрамының зақымдануы, жойылуы, жоғалуы сақтандыру жағдайы болып табылмайды:
- 1) соғыс; басып кіру; шет мемлекеттің дұшпандық әрекеттері; әскери немесе соған ұқсас операциялар (соғыс жарияланғанына немесе жарияланбағанына қарамастан) немесе азаматтық соғыс;
 - 2) көтеріліс; ереуілдер; локауттар; халық көтерілісіне дейін өсетін немесе өсіп келе жатқан азаматтық тәртіпсіздіктер; бүлік; азаматтық толқулар; әскери көтеріліс; революция; билікті әскери басып алу немесе басып алу; тәркілеу; теміржол көлігін реквизициялау немесе мемлекет меншігіне алу; адам атынан немесе кез келген ұйыммен бірге жасаған террористік актілер^а;
 - 3) радиоактивті сәулелену немесе атом отынын жағудан радиоактивті отынмен немесе радиоактивті қалдықтармен ластану;
 - 4) егер бұл теміржол көлігінің авариясынан немесе форс-мажорлық мән-жайлардан туындамаса, теміржол көлігінің Сақтандыру шартында белгіленген географиялық шектерден тыс (сақтандыру аумағынан тыс) болуы;
 - 5) уәкілетті емес және / немесе оған құқығы жоқ тұлғалардың пайдалануы немесе басқаруы;
 - 6) шамадан тыс жүктелу, яғни жолаушылардың жалпы саны осы теміржол көлігі үшін жолаушылардың ең көп санынан асқан және / немесе теміржол көлігін тиеудің алдын ала нормалары немесе орталықтандыру қағидалары бұзылған;
 - 7) сақтандыру объектісінің кез келген ішкі зақымдануы немесе ішкі қысқа тұйықталуы;
 - 8) тозуды, тот басуды, коррозияны, зеңді, саңырауқұлақты, дымқыл немесе құрғақ шіруді, біртіндеп нашарлауды, жасырын ақауларды, туа біткен кемшіліктерді, баяу дамып келе

^а«Террорлық акт» - терроризм мақсаттарына қол жеткізуге және террористік сипаттағы өзге де қылмыстар жасауға бағытталған іс-әрекеттер жиынтығы.

жатқан деформацияны немесе бұрмалануды, жәндіктер қалдықтарын, кез келген түрдегі паразиттердің/микробтардың әрекеттерін және кеміргіштерді қоса алғанда, бірақ олармен шектелмей, біртіндеп әрекет ететін себептер;

- 9) жобадағы (дизайндағы), ерекшеліктердегі, өндірістегі, материалдардағы қателер мен қателесулер (ақаулар);
 - 10) сақтандыру жағдайы кезінде немесе одан кейін теміржол көлігін ұрлау немесе талан-тараждау;
 - 11) Сақтанушының, Сақтандырылушының немесе олардың қызметкерлерінің арам ниеті, оның ішінде егер сақтандыру объектісі қараусыз қалса немесе Сақтанушының немесе Сақтандырылушының немқұрайлылығының басқа да жағдайлары нәтижесінде үшінші тұлға жасаған ұрлығы салдарынан;
 - 12) техникалық ақаулы теміржол көлігін пайдалану;
 - 13) егер шығын бүйір жақтаулардың сынуы нәтижесінде пайда болса.
- 8.2. Сақтандырушы мыналар үшін сақтандыру төлемін жасамайды:
- 1) қозғалтқыштың, сыртқы қаптама элементтерінің және теміржол көлігінің басқа да агрегаттарының, егер олар теміржол көлігімен нақты тіркелген оқиғаға байланысты болмаса және теміржол көлігі кезекті келгеннен кейін оны қарау кезінде немесе теміржол көлігінде регламенттік жұмыстарды орындау кезінде анықталған жергілікті зақымданулары (ойықтары мен жапырылған жерлері);
 - 2) тауарларды жеткізу немесе жұмыстарды жүргізу (қызметтер көрсету), келісімшарттар (шарттар) бойынша өзге де міндеттемелер мерзімдерінің бұзылуына байланысты жанама және коммерциялық шығындар, оның ішінде шығыстар (айыппұлдар, тұрақсыздық айыбы және т. б.), жоғалған пайда;
 - 3) моральдық зиян;
 - 4) сот шығындары.
- 8.3. Сақтандырушының сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тартуға құқығы бар, егер:
- 8.3.1. Сақтанушының еркіне байланысты емес себептермен хабарламау немесе уақтылы хабарламау және осы фактіні растайтын тиісті құжаттар ұсынылған жағдайларды қоспағанда, Сақтандырушының сақтандыру жағдайының басталғаны туралы хабарламауы немесе уақтылы хабарламауы;
 - 8.3.2. қажетті қорғаныс және аса қажеттілік жағдайында жасалған іс-әрекеттерді қоспағанда, Сақтанушының (Пайда алушының) сақтандыру жағдайының туындауына бағытталған не оның басталуына ықпал ететін қасақана іс-әрекеттері;
 - 8.3.3. Сақтанушының (Пайда алушының) Қазақстан Республикасының заң актілерінде белгіленген тәртіппен сақтандыру жағдайымен себептік байланыстағы қасақана қылмыстық немесе әкімшілік құқық бұзушылық деп танылған әрекеттері;
 - 8.3.4. егер бұл бұзушылық сақтандыру жағдайының себебі болып табылса, теміржол немесе техникалық персоналдың теміржол көлігін пайдалану жөніндегі талаптарды немесе басқа да басшылық құжаттарды өрескел бұзуы;
 - 8.3.5. Сақтанушының Сақтандырушыға сақтандыру объектісі, сақтандыру тәуекелі, сақтандыру жағдайы және оның салдары туралы көрінеу жалған мәліметтерді хабарлауы;
 - 8.3.6. Сақтанушы сақтандыру жағдайынан шығынды азайту жөнінде шараларды қасақана қабылдамаған;
 - 8.3.7. Сақтанушы мүліктік сақтандыру бойынша залалдың келтірілуіне кінәлі адамнан тиісті өтем алса;
 - 8.3.8. Сақтанушының Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының басталу мән-жайларын тергеп-тексеруге және ол келтірген залалдың мөлшерін белгілеуге кедергі жасауы;
 - 8.3.9. Сақтанушының сақтандыру жағдайының басталуына жауапты адамға өзінің талап ету құқығынан бас тартуы, сондай-ақ талап ету құқығының ауысуы үшін қажетті құжаттарды Сақтандырушыға беруден бас тартуы. Егер сақтандыру өтемі төленген болса, бірақ Сақтандырушы оны толық немесе ішінара қайтаруды талап етуге құқылы;

- 8.3.10. егер сақтандыру жағдайының тікелей себебі қауіпсіздік нормаларының бұзылуы болып табылса. Алайда сақтандыру төлемі, егер осы нормаларды бұзу шығынның туындау себептерімен байланысты болмаса немесе Сақтандырушы бұзушылық туралы өзіне белгілі болған сәттен бастап өзінің Сақтандыру шартын бұзу құқығын пайдаланбаған жағдайда жүргізіледі.
- 14) Сақтандыру және сақтандыру қызметі туралы заңнамалық актілерде Сақтандырушының сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тартуы үшін басқа да негіздер көзделуі мүмкін.
- 8.4. Егер заң бойынша немесе осы Сақтандыру қағидалары бойынша Сақтанушыны сақтандыру төлемін алу құқығынан айыратын мән-жайлар анықталса, ол Сақтандырушыға алынған сақтандыру төлемінің сомасын қайтаруға міндетті.
- 8.5. Ерекшеліктің нақты тізбесі және бас тарту үшін негіз Сақтандыру шартында көзделген.
- 8.6. Сақтандыру шартында сақтандырудан ерекшеліктердің өзге тізбесі және сақтандырудың өзге де шектеулері көзделуі мүмкін.

9. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫНЫҢ ҚОЛДАНЫЛУ МЕРЗІМІ МЕН ОРНЫ

- 9.1. Егер Сақтандыру шартында өзгеше мерзім белгіленбесе, Сақтандыру шарты 12 (он екі) ай мерзімге жасалады.
- 9.2. Сақтандыру шарты Шартта көрсетілген күннен бастап күшіне енеді және Тараптар үшін міндетті болады. Егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, сақтандыру қорғанысының кезеңі Сақтандыру шартының қолданылу мерзіміне сәйкес келеді.
- 9.3. Сақтандыру шарты сақтандыру төлемі толық сақтандыру сомасы шегінде жүзеге асырылған кезден бастап өзінің қолданысын тоқтатады.
- 9.4. Сақтандыру төлемі жүзеге асырылған Сақтандыру шарты онда көрсетілген мерзімнің соңына дейін Сақтандыру шартында көрсетілген сақтандыру сомасы мен жүзеге асырылған сақтандыру төлемінің сомасы арасындағы айырма мөлшерінде күшін сақтайды.
- 9.5. Осы Сақтандыру қағидаларына сәйкес Сақтандыру шартының қолданылу орны (сақтандыру аумағы) – Сақтандыру шартында көрсетілген аумаққа ғана қолданылады.

10. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫН ЖАСАСУ ТӘРТІБІ

- 10.1. Сақтандыру шарты Сақтанушының жазбаша өтініші-сауалнамасы негізінде жасалады.
- 10.2. Сақтандыру шарты Сақтандыру шартының ажырамас бөлігі болып табылатын белгіленген нысандағы Сақтанушының жазбаша өтініш-сауалнамасы негізінде жасалады.
- 10.3. Сақтандырушы өтініш-сауалнаманың нысанын және сұрау салынатын мәліметтерін өзгертуге құқылы.
- 10.4. Сақтандыру шартын жасасу кезінде Сақтанушы Сақтандырушыға сақтандыруға қабылданып теміржол көлігіне қатысты сақтандыру тәуекелін айқындау үшін елеулі маңызы бар өзіне белгілі барлық мән-жайлар туралы хабарлауға міндетті. Сақтанушы сақтандырылатын теміржол көлігіне қатысты сақтандыру тәуекелін айқындау мақсатында оған қойған барлық сұрақтарға жауап беруге және Сақтандырушы талап еткен қосымша құжаттарды беруге міндетті. Егер Сақтанушы хабарлаған мәліметтер тұтастай немесе бір бөлігінде шындыққа сәйкес келмейтіні анықталса және Сақтанушы көрінеу жалған мәліметтерді хабарлады деген болжам туындаса, Сақтандырушының сақтандыру төлемінен бас тартуға, сондай-ақ Сақтандыру шартын бір реттік тәртіппен бұзуға құқығы бар.
- 10.5. Сақтандырылған теміржол көлігі туралы ақпараттың дұрыстығына Сақтанушы жауап береді.
- 10.6. Егер Сақтанушының Сақтандырушының қандай да бір сұрақтарына жауаптары болмаған кезде Сақтандыру шарты жасалса, соңғысы тиісті мән-жайларды Сақтанушы хабарламағаны негізінде кейіннен Сақтандыру шартын бұзуды не оны жарамсыз деп тануды талап ете алмайды.

- 10.7. Егер Сақтанушы үнсіз қалдырған мән-жайлар жоғалып кетсе, Сақтандырушы Сақтандыру шартын жарамсыз деп тануды талап ете алмайды.
- 10.8. Сақтандыру шарты жазбаша нысанда жасалады.
- 10.9. Мазмұны бойынша Сақтандыру шарты Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасының талаптарына жауап беруі тиіс.
- 10.10. Егер теміржол көлігі бірнеше адамның ортақ меншігінің нысанасы болып табылса, онда мұндай адамдарды Пайда алушылар тағайындауы мүмкін, бұл ретте Пайда алушылар теміржол көлігіне меншік құқығындағы олардың үлесіне пропорционалды сақтандыру төлемінің үлесін алады.
- 10.11. Сақтандыру шартына өзгерістер мен толықтырулар оның қолданылу мерзімі ішінде Тараптардың келісімімен ғана енгізілуі және қосымша келісіммен ресімделуі мүмкін.
- 10.12. Сақтандыру шарты жоғалған жағдайда Сақтандырушы Сақтанушының жазбаша өтініші негізінде Сақтандыру шартының телнұсқасын береді, содан кейін жоғалған Сақтандыру шарты жарамсыз деп есептеледі және ол бойынша сақтандыру төлемі жүргізілмейді.

11. ТАРАПТАРДЫҢ ҚҰҚЫҚТАРЫ МЕН МІНДЕТТЕРІ

- 11.1. Сақтанушының құқығы бар:
 - 11.1.1. Сақтандыру шартының нақты талаптарын ескере отырып, егер ол Пайда алушы болып табылса, сақтандыру жағдайы басталған кезде сақтандыру төлемін алуға;
 - 11.1.2. Сақтандыру шартының талаптарына өзгерістер енгізуге;
 - 11.1.3. Сақтандырушыдан оның төлем қабілеттілігі және қаржылық орнықтылығы туралы ақпаратты талап етуге;
 - 11.1.4. Сақтандыру шарты жоғалған жағдайда оның телнұсқасын алуға;
 - 11.1.5. Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен Сақтандыру шартын мерзімінен бұрын бұзуға;
 - 11.1.6. Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген өзге де әрекеттерді жасауға құқылы.
- 11.2. Сақтанушы міндетті:
 - 11.2.1. Сақтандыру шартын жасасу кезінде Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының туындау ықтималдығын және оның басталуынан (сақтандыру тәуекелінен) болуы мүмкін залалдардың мөлшерін айқындау үшін елеулі маңызы бар белгілі мән-жайларды, егер бұл мән-жайлар Сақтандырушыға белгілі болмаса және белгілі болмауға тиіс болса, Сақтандырушыға хабарлауға міндетті.

Сақтандыру шартының өтініш-сауалнамасында елеулі мән-жайлар ретінде айқындалған мән-жайлар елеулі деп танылады;
 - 11.2.2. егер бұл өзгерістер Сақтандыру шартын жасасу кезінде Сақтандырушыға хабарланған мән-жайларда өзіне белгілі болған, Сақтандыру шартының қолданылу кезеңіндегі тәуекелдегі елеулі өзгерістер туралы, егер бұл өзгерістер Сақтандыру шартын ұлғайтуға елеулі әсер етуі мүмкін болса, өтініш-сауалнамада көрсетілген сұрақтарға жауап беру жолымен Сақтандырушыға дереу, бірақ кез келген жағдайда 3 (үш) жұмыс күнінен кешіктірмей хабарлауға міндетті. Сақтандыру шартын жасасу кезінде Сақтандырушыға хабарланған мән-жайлардағы кез келген өзгерістер елеулі деп танылады;
 - 11.2.3. Сақтандыру шартының қолданылу кезеңінде сақтандыру объектісіне қатысты қолданылатын басқа да сақтандыру шарттары туралы хабарлауға;
 - 11.2.4. Сақтандырушының өкілін зардап шеккен сақтандырылған теміржол көлігін қарау үшін кедергісіз жіберуге;
 - 11.2.5. теміржол көлігін Сақтанушы өтініш-сауалнамада көрсеткендерден өзгеше мақсаттарда пайдаланған кезде - 3 (үш) жұмыс күні ішінде бұл туралы Сақтандырушыға жазбаша түрде хабарлауға;

- 11.2.6. теміржол көлігін оның мақсатына сәйкес және өтініш-сауалнамада көрсетілген мақсаттарда пайдалануға, сондай-ақ оны қорғауға барлық шараларды қолдануға (Сақтанушының өтінішіне сәйкес);
- 11.2.7. магистральдық теміржол желісін пайдалану қағидаларына сәйкес магистральдық теміржол желілері бойынша тасымалдауды жүзеге асыру кезінде теміржол көлігін пайдалануға;
- 11.2.8. теміржол көлігін пайдалану тәртібін, тасымалдау тәртібін және теміржол көлігін пайдалану кезінде тасымалдау қағидаларын сақтауға;
- 11.2.9. теміржол көлігін пайдалану құжаттамасына, тасымалдау құжаттарына және тасымалдау процесіне сәйкес пайдалануға;
- 11.2.10. теміржол көлігі саласындағы уәкілетті органның талаптарын, нұсқаулықтарын, ережелерін сақтауға;
- 11.2.11. өрт қауіпсіздігінің барлық талаптарын, оның ішінде міндетті түрде қатарда, өртке қарсы қызметтердің нұсқамасы бойынша сақтауға, өртке қарсы режимнің жіберілген бұзушылықтарын жоюға;
- 11.2.12. сақтандыру жағдайы басталған кезде құзыретті органдарға дереу мәлімдеуге және сақтандырылған теміржол көлігін құтқаруға және залал мөлшерін азайтуға барлық ықтимал шараларды қолдануға;
- 11.2.13. сақтандыру жағдайы басталған сәттен бастап дереу, бірақ 3 (үш) жұмыс күнінен кешіктірмей бұл туралы Сақтандырушыны жазбаша хабардар етуге, сондай-ақ Сақтанушының келтірілген зиянды өтеу міндеті туындайтын оқиғаның себептері, барысы мен салдары туралы пікір қалыптастыруға мүмкіндік беретін, ал сондай-ақ келтірілген зиянның сипаты мен мөлшері туралы барлық қолжетімді ақпарат пен құжаттаманы беруге;
- 11.2.14. сақтандыру жағдайы басталған кезде сақтандырылған теміржол көлігін Сақтандырушының өкілі сақтандыру жағдайынан кейін болған түрде қарап шыққанға дейін оның сақталуына шаралар қолдануға;
- 11.2.15. сақтандыру төлемін алған кезде Сақтандырушыға барлық құжаттар мен дәлелдемелерді беруге және оған өткен талап ету құқығын Сақтандырушыға жүзеге асыру үшін қажетті барлық мәліметтерді хабарлауға;
- 11.2.16. егер Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген ескіру мерзімдері ішінде заң бойынша немесе Сақтандыру шарты бойынша сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тарту үшін негіз болып табылған мән-жай анықталса, Сақтандырушы жазбаша хабарлаған сәттен бастап 7 (жеті) жұмыс күні ішінде Сақтандырушыға сақтандыру төлемінің сомасын қайтаруға;
- 11.2.17. теміржол көлігін пайдалану жөніндегі нұсқаулықтың талаптарын және дайындаушы зауыттың ұсынымдарын сақтауға;
- 11.2.18. дайындаушы зауыт арнайы келіскен және ұсынған жиынтықтауыштар мен шығыс материалдарын ғана пайдалануға;
- 11.2.19. зардап шеккен сақтандырылған теміржол көлігін қарау орнында Сақтандырушы өкілінің келуіне және болуына байланысты шығыстарды көтеруге;
- 11.2.20. Сақтандыру шартында көрсетілген адамдарды қоспағанда, сақтандырылған теміржол көлігін басқару құқығын үшінші тұлғаларға бермеуге;
- 11.2.21. сақтандыру жағдайы басталған сәттен бастап 12 (он екі) сағат ішінде сақтандыру қызметі басталған кезде теміржол көлігін басқаруды жүзеге асырған адамның психоактивті затты тұтыну фактісін және мас болу жай-күйін анықтау үшін медициналық куәландырудан өтуін қамтамасыз етуге міндетті.
- 11.3. Сақтандырушының құқығы бар:
 - 11.3.1. Сақтандыру шартын жасасу кезінде теміржол көлігін қарап-тексеруді жүргізуге, ал қажет болған жағдайда оның іс-қимыл құнын белгілеу мақсатында сараптама тағайындауға;
 - 11.3.2. Сақтанушы ұсынатын ақпарат пен құжаттарды тексеруге, қажет болған жағдайда құзыретті органдарға сақтандыру жағдайының басталу мән-жайларын растайтын тиісті құжаттар мен ақпаратты ұсыну туралы сұрау салулар жіберуге;

- 11.3.3. бүлінген теміржол көлігін тексеруге қатысуға;
- 11.3.4. сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиғаның себептері мен мән-жайларын дербес анықтауға;
- 11.3.5. Сақтанушыдан немесе сақтандырылған тұлғадан сақтандыру жағдайының фактісін, оның туындау мән-жайларын анықтау үшін қажетті ақпаратты талап етуге;
- 11.3.6. Сақтанушының немесе оның уәкілетті тұлғасының ниеті болған жағдайда, сондай-ақ Сақтанушы Сақтандыру шартының талаптарын орындамаған не бұл туралы Сақтандырушыны (Сақтандырылушыны/Пайда алушыны) жазбаша хабардар ете отырып, оқиғаны сақтандыру жағдайы деп танымаған кезде, сақтандыру төлемінен бас тартуға;
- 11.3.7. кез келген ақылға қонымды уақытта тәуекелдің туындауына тиісті мән-жайлардың бар-жоғын тексеруге және бақылауға;
- 11.3.8. тәуекел дәрежесі ұлғайған жағдайда Сақтандыру шартының талаптарын өзгертуді немесе тәуекелдің ұлғаюына мөлшерлес қосымша сақтандыру сыйлықақысын төлеуді талап етуге;
- 11.3.9. Сақтанушыны алдын ала хабардар ете отырып, оған заңдарда немесе өзге де нормативтік құқықтық актілерде, өрт қауіпсіздігі, теміржол көлігін қорғау қағидалары мен нормаларында, жұмыстарды жүргізу қауіпсіздігінде немесе өзге де осыған ұқсас нормаларда белгіленген бұзушылықтар туралы Сақтанушы белгілі болған күннен бастап бір ай ішінде немесе егер мұндай бұзушылықтар Сақтанушының хабардар болуымен жүзеге асырылса, көрсетілген бұзушылықтар жойылғанға дейін Сақтандыру шарты бойынша өз міндеттемелерін орындауды тоқтатуға;
- 11.3.10. Сақтанушы Сақтандыру шартының талаптарын орындамаған жағдайда Сақтандыру шартын мерзімінен бұрын бұзуға құқылы.
- 11.4. Сақтандырушы міндетті:
 - 11.4.1. егер Сақтандыру қағидаларында қамтылған және Сақтандыру шартының мәтініне енгізілмеген талаптар, егер Сақтандыру шартында Сақтандыру қағидаларын қолдану тікелей көрсетілсе және Сақтандыру қағидаларының өзі Шартта баяндалған не оған қоса берілсе, Сақтанушыны осы Сақтандыру қағидаларымен таныстыруға;
 - 11.4.2. осы Қағидаларда белгіленген мерзімде оқиғаны сақтандыру жағдайы деп тану немесе танымау туралы шешім қабылдауға;
 - 11.4.3. оқиға сақтандыру жағдайы деп танылған жағдайда Сақтандыру шартында белгіленген мөлшерде, тәртіппен және мерзімдерде сақтандыру төлемін жүргізуге;
 - 11.4.4. Сақтанушыға (Сақтандырылушыға) сақтандыру жағдайы кезінде шығындарды азайту үшін жұмсалған ақылға қонымды және орынды шығыстарды өтеуге;
 - 11.4.5. Сақтанушыны (Сақтандырылушыны/Пайда алушыны) оқиғаны сақтандыру жағдайы бойынша білмегені туралы немесе сақтандыру төлемінің мөлшерін азайту туралы шешім қабылдағаны туралы жазбаша хабардар етуге;
 - 11.4.6. сақтандыру құпиясын қамтамасыз етуге;
 - 11.4.7. Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген өзге де әрекеттерді жасауға міндетті.
- 11.5. Осы баптың Тараптарының құқықтары мен міндеттерінің тізбесі толық болып табылмайды, Тараптардың жекелеген құқықтары мен міндеттері осы Сақтандыру қағидаларының басқа тармақтарында көзделген және Сақтандыру шартында кеңейтілуі мүмкін.

12. САҚТАНУШЫНЫҢ САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫ БАСТАЛҒАН КЕЗДЕГІ ӘРЕКЕТТЕРІ

- 12.1. Сақтандыру жағдайының белгілері бар және/немесе оның салдары сақтандыру жағдайының басталуы мүмкін оқиға болған кезде, сондай-ақ сақтандыру жағдайы басталған кезде Сақтанушы (Сақтандырылушы):
 - 1) бүлінген теміржол көлігіне одан әрі залалдың айналуын болдырмау және ықтимал залалдарды азайту, оны қорғау және теміржол ақпаратын тіркеу аспаптарын сақтау бойынша (егер Сақтандырушыға нақты шаралар қолдану туралы нұсқау берілсе, оларды ұстануға

- тиіс) қалыптасқан жағдайларда барлық ақылға қонымды және қолжетімді шараларды қабылдауға;
- 2) болған сақтандыру жағдайы туралы дереу құзыретті органдарға хабарлауға және уәкілетті мемлекеттік және өзге де құзыретті органдардың оқиғаны құжаттамалық ресімдеуін қамтамасыз етуге;
- 3) ең қысқа мерзімде, бірақ кез келген жағдайда 3 (үш) жұмыс күнінен кешіктірмей Сақтандырушыны немесе оның өкілетті өкілін оқиға туралы хабардар етуге, оған оқиғаның мән-жайы, келтірілген залалдың түрлері мен болжамды мөлшері туралы барлық белгілі мәліметтерді хабарлауға, Сақтандырушымен одан әрі іс-қимылдарды келісуге, сондай-ақ Сақтандырушы белгілеген нысаны бойынша жазбаша өтініш беруге міндетті. Егер сақтандыруға дейін өзге мерзім және (немесе) хабарлау тәсілі көзделсе, ол белгіленген мерзімде және Сақтандыру шартында көрсетілген тәсілмен жасалуы тиіс.
- 12.2. Пайда алушы Сақтандырушыны Сақтандырушы немесе Сақтандырылушы жасағанына немесе жасамағанына қарамастан, барлық жағдайларда сақтандыру жағдайының басталғаны туралы хабардар етуге құқылы.
- 12.3. Сақтандырушының өкілі Сақтанушының шығын туралы хабарламасын күтпей, зардап шеккен теміржол көлігін тексеруге кірісуге құқылы. Сақтанушының бұған кедергі жасауға құқығы жоқ.
- 12.4. Сақтандырушының өкілі келгенге дейін және ол сақтандыру жағдайы туралы акт жасағанға дейін Сақтанушы сақтандыру жағдайынан кейін болған түрдегі зиянды теміржол көлігінің сақталуын қамтамасыз ету бойынша барлық мүмкін шараларды қабылдауға міндетті.
- 12.5. Сақтанушы, егер ол Сақтандырушының келісімімен немесе Сақтандырушы шығын туралы хабардар еткеннен кейін екі апта өткен соң, қауіпсіздік бұзушылықтарымен, залал мөлшерінің азаюымен талап етілсе ғана шығын бейнесін өзгертуге құқылы.
- 12.6. Сақтанушы Сақтандырушының талабы бойынша оған сақтандырылған теміржол көлігінің бүлінуінің немесе өлімінің мөлшері мен себептері туралы пайымдау үшін қажетті барлық ақпаратты жазбаша түрде беруге міндетті.
- 12.7. Сақтандырушының немесе оның өкілдерінің сақтандырылған теміржол көлігін құтқаруға және сақтауға қатысуға құқығы бар, бұл Сақтанушыға сақтандыру жағдайының мән-жайларын анықтау үшін қажетті шаралар қабылдауды көрсетеді. Алайда, Сақтандырушының немесе оның өкілінің жоғарыда аталған әрекеттері Сақтанушының сақтандыру төлемін алу құқығын тану үшін негіз болып табылмайды.
- 12.8. Сақтанушы Сақтанушыға сақтандырылған теміржол көлігімен болған кез келген оқиғаны немесе ауыр оқиғаны тергеп-тексеру барысы туралы жүйелі түрде хабарлауға және тергеп-тексеру аяқталғаннан кейін - бекітілген қорытындының (актінің) көшірмесін Сақтандырушыға ұсынуға міндетті.
- 13. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫНЫҢ БАСТАЛҒАНЫН ЖӘНЕ ЗАЛАЛ МӨЛШЕРІН РАСТАЙТЫН ҚҰЖАТТАРДЫҢ ТІЗБЕСІ. САҚТАНУШЫНЫ НЕМЕСЕ САҚТАНДЫРЫЛУШЫНЫ САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМІН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ ҮШІН ҚАЖЕТТІ ЖЕТІСПЕЙТІН ҚҰЖАТТАР ТУРАЛЫ ХАБАРДАР ЕТУ МЕРЗІМІ**
- 13.1. Сақтандыру жағдайының басталуын, сондай-ақ ол келтірген залалдарды дәлелдеу Сақтанушыға жүктеледі.
- 13.2. Сақтанушы Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының басталғанын, оның пайда болу себептерін, залал мөлшерін және алушының сақтандыру төлеміне құқығын растайтын құжаттарды ұсынуға міндетті, атап айтқанда:
- 13.2.1. болған оқиғаның қысқаша сипаттамасы бар Сақтанушының жазбаша өтініші;
- 13.2.2. теміржол көлігін басқаруға уәкілеттік беретін тұлғаның, Сақтанушының/ теміржол көлігі иесінің-жеке тұлғаның және сақтандыру жағдайы басталған кезде теміржол көлігін басқарған адамның жеке куәліктері мен құжаттары;

- 13.2.3. Сақтанушыны/ теміржол көлігі иесін-заңды тұлғаны мемлекеттік тіркеу туралы куәлік;
- 13.2.4. сақтандырылған теміржол көлігін тіркеу туралы куәліктің нотариат куәландырған көшірмесі;
- 13.2.5. уәкілетті органда тұрып қалған теміржол көлігін мемлекеттік техникалық байқаудан өткені туралы куәліктің көшірмесі;
- 13.2.6. егер мұндай құжаттың болуы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес талап етілсе, адамға теміржол көлігін пайдалануға құқық беретін құжаттың (лицензия, сертификат, куәлік, басқалар) нотариалды куәландырылған көшірмесі;
- 13.2.7. егер сақтандырылған теміржол көлігін басқаратын адам оның меншік иесі болып табылмаса, онда теміржол көлігін басқару құқығына нотариалды куәландырылған сенімхаттың немесе теміржол көлігін жалдау шартының нотариалды куәландырылған көшірмелерін ұсыну қажет;
- 13.2.8. Сақтанушының мөрімен куәландырылған көлік оқиғасын жасаған экипаж мүшесін жұмысқа қабылдау туралы бұйрықтың көшірмесі және кадрлар бөлімінен экипаж мүшесінің ұйымдағы және оның лауазымындағы жұмыс фактісі расталған анықтама (заңды тұлғалар үшін);
- 13.2.9. сақтандыру жағдайы басталған кезде теміржол көлігін басқаруды жүзеге асырған адамның психоактивті затты пайдалану фактісін және мас болу жай-күйін анықтау үшін, оған уәкілетті медицина қызметкері сақтандыру жағдайы басталған сәттен бастап 12 (он екі) сағат ішінде берген медициналық куәландыру қорытындысы;
- 13.2.10. Оның нәтижесінде залал келтірілген сақтандыру жағдайының туындау фактісі мен себебі Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) немесе оған уәкілеттік берілген тұлға ұсынатын мынадай құжаттармен расталуға тиіс:
- a) сақтандырылған теміржол көлігін сақтауға қызығушылықты дәлелдеу үшін - сақтандырылған теміржол көлігіне иелік ету құқығын растайтын (сатып алу-сату шарты, жалдау шарты, жалдау шарты және т. б.) немесе осы көліктің жойылуы немесе бүлінуі жағдайында меншік иесі алдындағы оның жауапкершілігінің мөлшерін белгілейтін құжаттар;
 - б) сақтандыру жағдайының бар-жоғын дәлелдеу үшін: қызметтік тергеп-тексеру нәтижелері; өртке қарсы, құқық қорғау және өзге де органдардың актілері; өрт-техникалық сараптама, авариялық қызмет, газ желісі, энергиямен жабдықтаудың авариялық қызметі, теміржолдағы қозғалыс қауіпсіздігін қамтамасыз ететін қызметтер, авариялық-техникалық және авариялық-құтқару қызметтері бойынша қорытындылар, ТЖ бөлімшелері, гидрометеориялық қызметтің аумақтық бөлімшелері және сақтандыру жағдайының басталу фактісі мен себебін растайтын өзге де құжаттар.
 - в) келтірілген залалдардың мөлшерін дәлелдеу үшін:
 - a) Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) жасаған, бүліну дәрежесін көрсете отырып, жоғалған және/немесе бүлінген теміржол көлігінің тізбесі;
 - б) тауарлық жүкқұжаттар мен чектер, жұмыстарды тапсыру-қабылдау, калькуляциялау актілері, қайта қалпына келтіру жұмыстарына сметалар;
 - с) тәуелсіз сараптамалық (бағалау) ұйымдардың қорытындылары, тәуелсіз сарапшының тауартану сараптамасының сметасы, теміржол көлігіне келтірілген залалды көрсете отырып;
 - d) келтірілген залалдың мөлшерін растайтын өзге де құжаттар.
- 13.3. Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) теміржол көлігіндегі мүдделерді, сақтандыру жағдайының басталуын және келтірілген залалдардың мөлшерін растайтын өзге де жетекшіліктерді ұсынуға құқылы.
- 13.4. Болған оқиға туралы неғұрлым толық ақпарат алу мақсатында Сақтандырушы құзыретті органдардан (ішкі істер, жылу қадағалау органдары, авариялық-техникалық қызметтер, газ желісінің авариялық қызметтері), кәсіпорындар, мекемелер мен ұйымдардан оқиғаның басталу жағдайлары туралы ақпараты бар мәліметтерді сұратуға, сондай-ақ оның пайда болу себептері мен жағдайларын дербес анықтауға құқылы.

13.5. Сақтандыру төлемін жүзеге асыру үшін қажетті барлық құжаттар ұсынылмаған жағдайда, Сақтандырушы Сақтанушыны немесе Сақтандырылушы/Пайда алушыны сақтандырудың үй-жайы көздеген мерзімде жетіспейтін құжаттар туралы хабардар етуге міндетті.

14. САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМДЕРІН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ ТӘРТІБІ МЕН ТАЛАПТАРЫ.

14.1. Сақтанушыдан сақтандыру жағдайының басталғаны туралы жазбаша хабарлама алғаннан кейін Сақтандырушы мынадай әрекеттерді жүзеге асырады:

- 1) сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиғаның басталу фактісін белгілейді; Сақтанушының өтінішінде келтірілген мәліметтердің сәйкестігін тексереді; салдарынан залал келтірілген оқиғаның туындау фактісі мен себептерін айқындайды; сарапшыларды, авариялық комиссарларды тарту қажеттілігін айқындайды, өзге де әрекеттерді жүзеге асырады;
- 2) оқиға сақтандыру жағдайы деп танылған кезде сақтандыру төлемінің мөлшерін айқындайды, сақтандыру жағдайы туралы акт жасайды.

14.2. Сақтандыру жағдайы басталған кезде Сақтандырушы Сақтанушымен келісім бойынша Сақтанушының залалын өтеу тәсілін айқындайды, атап айтқанда:

- a) сақтандыру төлемін ақшалай нысанда жүзеге асырады;
 - б) Сақтанушыға бүлінгендерге ұқсас теміржол көлігін немесе ауыстыру қондырғысын ұсынады;
 - в) теміржол көлігін авариялық жөндеуге арналған шығыстарды төлейді.
- Сақтандыру төлемінің мөлшері Сақтандырушы тағайындаған авариялық комиссардың (сюрвейердің) қорытындысы негізінде немесе Сақтанушы ұсынған құжаттардың негізінде Тараптардың келісімі бойынша айқындалады.

14.3. Сақтандыру төлемін Сақтандырушы Пайда алушыға сақтандыру сомасы шегінде жүзеге асырады. Сақтандыру төлемі Сақтанушының (Сақтандырылушының) сақтандыру жағдайының басталуы нәтижесінде келтірген нақты залал мөлшерінен аспауға тиіс.

14.4. Сақтандыру төлемі әрбір сақтандырылған объект бойынша Сақтандыру шартында айқындалған франшизаны және сақтандыру сомасын ескере отырып мынадай тәртіппен жүзеге асырылады:

- 1) егер Сақтандыру шартында сақтандыру сомасы сақтандырылған теміржол көлігінің нақты құны мөлшерінде айқындалса, сақтандыру төлемі нақты залал мөлшерінде, бірақ сақтандыру сомасы шегінде, осы тармақтың 3)-5)-тармақшаларының есебімен жүзеге асырылады;
- 2) егер Сақтандыру шартында Сақтандыру шартын жасасу сәтіндегі сақтандыру сомасы сақтандырылған теміржол көлігінің нақты құнынан төмен айқындалса, сақтандыру төлемінің мөлшері сақтандыру сомасының теміржол көлігінің нақты құнына қатынасына барабар, бірақ сақтандыру сомасы шегінде, осы тармақтың 3)–5)-тармақшаларын ескере отырып айқындалады. Бұл жағдайда сақтандыру төлемінің (СВ) мөлшері мына формула бойынша айқындалады: $СВ = У \times С/СИ$, мұндағы: У - нақты залалдың мөлшері; С - сақтандыру сомасы; СИ – теміржол көлігінің сақтандыру құны;
- 3) егер осы тармақтың 1) немесе 2)-тармақшаларында айқындалған сақтандыру төлемінің мөлшері Сақтандыру шартында белгіленген франшиза мөлшерінен аспаса, сақтандыру төлемі төленбейді;
- 4) егер осы тармақтың 1) немесе 2)-тармақшаларында айқындалған сақтандыру төлемінің мөлшері шартсыз франшиза мөлшерінен асып кетсе, сақтандыру төлемі Сақтандыру шартында белгіленген шартсыз франшиза мөлшерін шегергенде, жүзеге асырылады;
- 5) егер осы тармақтың 1) немесе 2)-тармақшаларында айқындалған сақтандыру төлемінің мөлшері шартты франшиза мөлшерінен асып кетсе, сақтандыру төлемі франшиза шегерілмей осы тармақтың 1) және 2)-тармақшаларына сәйкес айқындалған мөлшерде жүзеге асырылады;
- 6) егер Сақтандыру шартында франшиза белгіленбесе, сақтандыру төлемі Сақтандыру қағидаларының осы тармағының 1) және 2) тармақшаларына сәйкес жүзеге асырылады.

- 14.5. Егер Сақтанушы (Сақтандырылушы немесе Пайда алушы) келтірілген залал үшін жауапты адамнан өтем алса, Сақтандырушы осы тармаққа сәйкес есептелген сақтандыру төлемі осы Сақтандыру қағидаларының 14.4-тармағына сәйкес есептелген мөлшерінен аспаған жағдайда келтірілген нақты залал мөлшері мен аталған адамнан алынған өтемнің мөлшері арасындағы айырма мөлшерінде сақтандыру төлемі жүзеге асырылады.
- 14.6. Егер Сақтандыру қағидаларының 14.5.-тармағына сәйкес есептелген сақтандыру төлемінің мөлшері осы Сақтандыру қағидаларының 14.4.-тармағына сәйкес есептелген сақтандыру төлемінің мөлшерінен асып кетсе, онда сақтандыру төлемі осы Сақтандыру қағидаларының 14.4.-тармағына сәйкес есептелген мөлшерде жүзеге асырылады.
- 14.7. Егер сақтандыру төлемі жүзеге асырылғаннан кейін Сақтанушы (Сақтандырылушы немесе Пайда алушы) келтірілген залал үшін жауапты адамнан өтемақы алса, ол осы Сақтандыру қағидаларының 14.4.-14.6.-тармақтарына сәйкес есептелген сақтандыру төлемінің бір бөлігіне ғана құқылы, осыған байланысты Сақтандырушы сақтандыру төлемінің артық төленген сомасын қайтаруды талап етуге құқылы, ал келтірілген залал үшін жауапты тұлғадан өтем алған Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) Сақтандырушыға артық алынған соманы қайтаруға міндетті.
- 14.8. Нақты зиянның мөлшері төмендегідей анықталады:
- 1) **теміржол көлігі толық жойылған, құртылған кезде** - Сақтандыру шарты қолданылу кезеңінде тозуды (немесе онсыз) ескере отырып, пайдалануға және өткізуге жарамды қалдықтарды шегергенде, Сақтандыру шарты бойынша теміржол көлігінің сақтандыру құны мөлшерінде жүзеге асырылады. Теміржол көлігінің тозуын ескере отырып, оны жөндеуге (қалпына келтіруге) жұмсалған шығындар теміржол көлігінің нақты құнының 80%-нан артырған кезде теміржол көлігінің осындай бүлінген жай-күйі теміржол көлігінің толық жойылуы (құртылуы) болып есептеледі. Зақымдалған жағдай әрбір объект бойынша жеке анықталады;
 - 2) **теміржол көлігі жоғалған (ұрланған) кезде** - франшиза мөлшерін шегергендегі Сақтандыру шарты бойынша сақтандыру сомасы мөлшерінде, сондай-ақ осы Сақтандыру қағидалары 14.4.-тармағының 2)-тармақшасында көзделген жағдайларда пропорция мөлшерінде жүзеге асырылады.
 - 3) **зақымдалған кезде** - оны жөндеуге немесе қалпына келтіруге жұмсалған шығындар мөлшерінде не егер теміржол көлігі қайта монтаждалмаса (қалпына келтірілмесе), құнның тиісті бөлігі мөлшерінде. Жөндеуге арналған материалдар мен қосалқы бөлшектерді сатып алуға, сондай-ақ жөндеу жүргізу жөніндегі жұмыстарға ақы төлеуге арналған шығыстарды есепке ала отырып, жөндеуге (қалпына келтіруге) арналған шығыстарда шығындар есепке алынады. Жөндеу (қалпына келтіру) шығындарынан жөндеу процесінде ауыстырылатын жекелеген бөлшектердің (қосалқы бөлшектер, тораптар, агрегаттар және т.б.) қалдық құны шегеріледі.
- 14.9. Теміржол көлігі бүлінген жағдайда, жолаушылардың қауіптілігін қамтамасыз ету мүддесінде, теміржол көлігінің одан әрі зақымдануын болдырмау үшін немесе тиісті басқару органдарының бұйрықтары мен өкімдерінің орындалуына байланысты болған жағдайларды қоспағанда, жабдықты бөлшектеу, тасымалдау немесе жөндеу бойынша жұмыстар Сақтандырушының келісімінсіз басталмауы тиіс.
- 14.10. Жөндеу-қалпына келтіру шығыстарына жөндеу материалдарына арналған шығыстар, жөндеу жұмыстарын төлеуге арналған шығыстар және сақтандырылған теміржол көлігін сақтандыру жағдайы басталғанға дейін сол күйге келтіру үшін қажетті басқа да шығыстар кіреді. Егер бүлінген бөлшектерді ауыстыру жүргізілсе, сақтандырылған теміржол көлігінің қауіпсіздігіне қатер төндірмей, оларды қайта монтаждау мүмкін болғанына қарамастан, Сақтандырушы Сақтанушыға (Сақтандырылушыға, Пайда алушыға) осы бөлшектерді жөндеу құнын, бірақ оларды ауыстыру құнынан жоғары емес өтейді. Жөндеу-қалпына келтіру шығыстарының сомасынан жөндеу процесінде ауыстырылатын бөлшектердің тозуына шегерімдер жүргізіледі.

- 14.11. Сақтандырушы франшизаны шегергенде Сақтанушының нақты шеккен шығыстарын өтейді немесе жөндеу кәсіпорнына теміржол көлігін авариялық жөндеуге арналған шарт бойынша шығыстардың бір бөлігін төлеу бойынша кепілдіктер береді, бұл ретте:
- 1) теміржол көлігін авариялық жөндеуге арналған шығыстар осы көліктің жөндеуаралық ресурсын қалпына келтіруге байланысты емес бөлігінде толық көлемде өтеледі;
 - 2) техникалық жете құжаттамада белгіленген жөндеуаралық ресурсы бар агрегаттарды ауыстыруға немесе жөндеуге арналған шығыстар жөндеуаралық ресурс шегінде бүлінгенге дейін осы агрегаттардың жұмыс істемеген уақытына (циклдарына) барабар өтеледі;
 - 3) көлік шығыстары - жұмысшыларды, материалдар мен агрегаттарды теміржол көлігінің авариясына жәбірленушінің орналасқан жеріне жеткізуге, егер олар орынды және неғұрлым үнемді тәсілмен орындалған жағдайда, теміржол көлігін оқиға орнынан тасымалдауға арналған шығыстар өтеледі.
- 14.12. Сақтандырушы мен Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) арасындағы келісім бойынша жөндеу-қалпына келтіру шығыстары мынадай негізде айқындалуы мүмкін:
- 1) Сақтандырушының калькуляциясы немесе
 - 2) авариялық комиссардың (сюрвейердің) және/немесе диспашердің (аджастердің) не тәуелсіз сарапшының (бағалаушының) немесе
 - 3) Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) ұсынған төленген шоттар, сметалар, жүкқұжаттар және өзге де құжаттар негізінде бүлінген теміржол көлігін жөндеу-қалпына келтіру жұмыстарына нақты жұмсалған шығыстар мөлшерінде немесе
 - 4) Тараптардың келісімі бойынша ұсынылған құжаттар негізінде жүзеге асырылады.
- 14.13. Техникалық жете құжаттамада белгіленген жөндеуаралық ресурсы бар агрегаттарды ауыстыруға немесе жөндеуге арналған шығыстар жөндеуаралық ресурс шегінде бүлінгенге дейін осы агрегаттардың жұмыс істемеген уақытына (циклдарына) барабар өтеледі.
- 14.14. Есептеу кезінде бөлшектер мен жұмыстардың орташа қолданыстағы нарықтық бағасы қолданылады.
- 14.15. Тараптар арасында шығынның себептері мен мөлшері туралы даулар туындаған жағдайда Тараптардың әрқайсысының сараптама жүргізуді талап етуге құқығы бар. Сараптама оны жүргізуді талап еткен Тараптың есебінен жүргізіледі. Егер сараптама нәтижелері бойынша Сақтандырушының сақтандыру төлемі бөлігінен бас тартуы негізсіз екені анықталған жағдайда, Сақтандырушы бастапқыда төленуі тиіс болған соманың және сараптама жүргізілгеннен кейін төленген сақтандыру төлемі сомасының арақатынасына сәйкес келетін сараптама бойынша шығыстардың үлесін өзіне алады.
- 14.16. Сақтандыру шартында пайдалануға және қайта пайдалануға жарамды қолда бар қалдықтарды шегеруді жүзеге асырмай сақтандыру төлемін жүзеге асыру көзделуі мүмкін. Бұл жағдайда Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) Сақтандырушының меншігіне пайдалануға және өткізуге жарамды қалдықтарды беруге міндетті.
- 14.17. Егер Сақтандыру шартында айқындалған болса, Сақтандырушы тарапынан темір жол көлігінің жаңа материалдары мен бөліктерін сатып алуға арналған шығыстарды жөндеу процесінде ауыстырылатын жекелеген бөліктердің қалдық құнын шегермей-ақ толық көлемде өтеген жағдайда, Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) жөндеу процесінде ауыстырылатын жекелеген бөліктерді сақтандырушының меншігіне беруге міндетті.
- 14.18. Залалдың мөлшері бухгалтерлік есеп және есептілік деректері бойынша сақтандыру жағдайы кезінде болған теміржол көлігінің саны мен сақтандыру құнына сүйене отырып және бастапқы кіріс және шығыс құжаттары (төлем тапсырмалары, шот-фактуралар, жүкқұжаттар, ведомствошілік орын ауыстыру туралы өкімдер және т. б.) негізінде анықталуы мүмкін.

- 14.19. Егер бухгалтерлік кітаптар, карточкалар, бастапқы құжаттар жойылса, сақтандыру оқиғасы кезіндегі теміржол көлігінің құны белгіленген тәртіппен бекітілген ел жағдайына байланысты жасалған материалдық жауапты тұлғалардың тауар-ақша, тауар немесе кассалық есептері негізінде айқындалады.
- 14.20. Кейбір жағдайларда сақтандыру жағдайына теміржол көлігінің саны мен құны есеп айырысу жолымен, яғни қалдықтар саны бойынша және т. б. анықталуы мүмкін.
- 14.21. Залал сомасына теміржол көлігінің құны енгізілмейді, оның жойылуы (бүліну) кезінде болуы құжаттармен немесе сақтандыру жағдайының қалдықтары мен орнын тексеру жолымен дәлелденбейді.
- 14.22. Жөндеу, қайта өңдеу және т. б. үшін пайдаланылуы мүмкін барлық қалдықтар есепке алынуға тиіс; қайталама шикізатқа (металл сынықтары, кәдеге жарату) және т. б. жарамды қалдықтар да есепке алынады.
- 14.23. Жұмыстарды жүргізудің жеделдігінен, теміржол көлігінің бұрынғы жай-күйін жетілдіруден немесе өзгертуден туындаған қосымша шығындар және осы сақтандыру жағдайымен шартталмаған басқалар нақты залал сомасына енгізілмейді және сақтандырумен жабылмайды.
- 14.24. Нақты залалдың мөлшерін айқындау кезінде мыналар есепке алынбайды және сақтандыру өтелмейді:
- 1) теміржол көлігіне техникалық, профилактикалық және кепілдік қызмет көрсетуге арналған шығыстар;
 - 2) теміржол көлігін реконструкциялауға және қайта жабдықтауға, оның жекелеген бөліктерін, бөлшектері мен тораптарын олардың тозуына, техникалық ақауына байланысты және сақтандыру жағдайына жатпайтын басқа да себептер бойынша жөндеуге немесе ауыстыруға байланысты жұмыстар;
 - 3) теміржол көлігінің зақымдануы сақтандыру жағдайынан туындамаған бөліктерін (бөлшектерін және т. б.) жөндеу немесе ауыстыру құны;
 - 4) болмауы қаралып отырған сақтандыру жағдайына тікелей қатысы жоқ жоқ бөлшектердің (қосалқы бөлшектердің, агрегаттардың және т.б.) құны.
 - 5) нормативтен тыс тарифтерді, бағалар мен коэффициенттерді қолдануға байланысты шығыстар;
 - 6) сақтандырылған теміржол көлігі құнының ұлғаюына әкеп соғатын өзге де шығыстар.
- 14.25. Сақтанушы (Сақтандырылушы немесе Пайда алушы) теміржол көлігі ұрланған жағдайда сақтандыру төлемін алған кезде Сақтанушымен шарт жасасуға міндетті, оған сәйкес:
- 1) ұрланған теміржол көлігі табылған жағдайда, теміржол көлігінің меншік иесі өзіне табылған теміржол көлігіне меншік құқығын Сақтандырушының пайдасына беруді ресімдеу міндеттемесін қабылдайды. Бұл ретте Тараптар шарт бойынша меншік құқығын Сақтандырушының пайдасына беруді ресімдеуге байланысты шығыстарды бірдей көтереді;
 - 2) меншік иесі осы тармақтың 1)-тармақшасында көрсетілген міндеттемені орындамаған жағдайда не Тараптардың келісімі бойынша Сақтанушы (Сақтандырылушы немесе Пайда алушы) теміржол көлігі анықталған күннен бастап 10 (он) күн ішінде жоғалған агрегаттардың, бөлшектердің, жүйелердің, тораптардың, құрылғылардың құнын шегергенде алынған сақтандыру төлемін және теміржол көлігі конструкциясының элементтерін, сондай-ақ теміржол көлігін жөндеуге немесе сақтандыру жағдайы кезінде жай-күйге келтіруге байланысты ұрлауға байланысты шығыстарды Сақтандырушыға қайтаруға міндетті.
- 14.26. Осы Сақтандыру қағидаларының 14.24.-тармағына сәйкес шарт жасасу теміржол көлігі ұрланған жағдайда сақтандыру төлемі үшін қажетті талап болып табылады.
- 14.27. Тараптардың келісімі бойынша теміржол көлігі опат болған жағдайда Сақтандырушы сақтандыру төлемінің орнына залалды заттай нысанда өтей алады, яғни опат болған теміржол көлігінің орнына ұқсас теміржол көлігін бере алады.
- 14.28. Егер теміржол көлігі жойылған жағдайда Сақтандырушы есептен шығарылған теміржол көлігінің немесе оның агрегаттарының меншік иесі болуға шешім қабылдамаса, Сақтанушы біржақты тәртіппен аварияға ұшыраған теміржол көлігінен Сақтандырушының пайдасына

бас тартуға құқылы емес, есептен шығарылған теміржол көлігі немесе оның агрегаттары Сақтанушының меншігінде қалады және сақтандыру төлемі, осы есептен шығарылған теміржол көлігінің немесе оның агрегаттарының баламалы құнына тең.

- 14.29. Сақтанушының залалдардың алдын алу немесе азайту мақсатында шеккен шығыстарын, егер мұндай шығыстар Сақтандырушының нұсқауларын орындау үшін қажет болса немесе жүргізілсе, тиісті шаралар сәтсіз болса да, Сақтандырушы өтеуге тиіс.
- 14.30. Мұндай шығыстар нақты мөлшерде өтеледі, алайда сақтандыру төлемі мен шығыстардың өтемақысының жалпы сомасы Сақтандыру шартында көзделген сақтандыру сомасынан аспауы үшін, егер шығыстар Сақтанушының Сақтандырушының нұсқауларын орындауы нәтижесінде туындаса, олар сақтандыру сомасына қарамастан толық мөлшерде өтеледі.

15. САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМІ НЕМЕСЕ САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМІНЕН БАС ТARTУ ТУРАЛЫ ШЕШІМ ҚАБЫЛДАУ МЕРЗІМІ

- 15.1. Сақтандырушы сақтандыру төлемі туралы шешім қабылдау үшін барлық қажетті құжаттарды алғаннан кейін 30 (отыз) күн мерзімде не Тараптардың келісімінде айқындалған мерзімде сақтандыру төлемі туралы не сақтандыру төлемінен бас тарту туралы шешім қабылдайды.
- 15.2. Егер Сақтандырушы сақтандыру төлемін төлеуден бас тарту туралы шешім қабылдаса, ол жазбаша нысанда бас тарту себебін негізді түрде уәждейді және Қазақстан Республикасы заңнамасының ерекшеліктерін ескере отырып, келіспеушіліктерді реттеу үшін Сақтандырушының (Сақтандырылушының, Пайда алушының) сақтандыру омбудсманына жүгіну құқығы туралы хабарлайды.
- 15.3. Егер Сақтандыру шарты өзгеше мерзімде белгіленбесе, Сақтандырушы сақтандыру төлемі туралы шешім шығарылғаннан кейін 10 (он) жұмыс күні ішінде Пайда алушыға сақтандыру төлемін жүзеге асырады.
- 15.4. Сақтандыру төлемін уақтылы жүзеге асырмағаны үшін Сақтандырушы Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 353-бабына сәйкес жауап береді.
- 15.5. Сақтандырушының сақтандыру төлемін жүргізуден бас тартуына Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында көзделген тәртіппен және шарттарда Сақтандырушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) шағым жасай алады.

16. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫНЫҢ ҚОЛДАНЫЛУ КЕЗЕҢІНДЕ САҚТАНДЫРУ ТӘУЕКЕЛІНІҢ ҰЛҒАЮЫНЫҢ САЛДАРЫ

- 16.1. Сақтандыру тәуекелінің ұлғаюына әкеп соғатын мән-жайлар туралы хабардар етілген Сақтандырушы Сақтандыру шартының талаптарын өзгертуді және сақтандыру тәуекелінің ұлғаюына пропорционалды түрде толық сақтандыру сыйлықақысын төлеуді талап етуге құқылы.
- 16.2. Егер Сақтанушы немесе Сақтандырылушы Сақтандыру шартының талаптарын өзгертуге немесе сақтандыру сыйлықақысын қосымша төлеуге қарсылық білдірсе, Сақтандырушы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес Сақтандыру шартын бұзуды талап етуге құқылы.
- 16.3. Сақтанушы немесе Сақтандырылушы осы Сақтандыру қағидаларының 11.2.-тармағының 2)-тармақшасында көзделген міндеттемелерді орындамаған жағдайда, Сақтандырушы шартты бұзуды және шартты бұзудан келтірілген залалдарды өтеуді талап етуге құқылы.
- 16.4. Егер сақтандыру тәуекелінің ұлғаюына әкеп соғатын мән-жайлар жойылған болса, Сақтандырушының Сақтандыру шартын бұзуды талап етуге құқығы жоқ.

17. ҚОСАРЛАНҒАН САҚТАНДЫРУ

- 17.1. Қосарланған сақтандыру - әрқайсысымен дербес шарттар бойынша бірнеше Сақтандырушыларда бір объектіні сақтандыру.
- 17.2. Қосарланған сақтандыру кезінде Сақтандырушы Сақтанушының (Пайда алушының) алдында онымен жасалған Сақтандыру шарты шегінде жауап береді, біреуі-Пайда алушының барлық Сақтанушылардан алған сақтандыру төлемдерінің жалпы сомасы нақты залалдан аспауы тиіс.
- 17.3. Сақтандыру жағдайы басталғаннан кейін қосарланған сақтандыру кезінде Сақтанушы Сақтандырушыға өзге сақтандыру компанияларында сақтандыру төлемі мәселесін реттеуге қатысты барлық мәліметтерді, оның ішінде өзге сақтандыру компанияларынан алынған сақтандыру төлемінің мөлшері туралы мәліметтерді беруге міндетті.
- 17.4. Қосарланған сақтандыру кезінде Сақтандырушы сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиғаның себептері мен мән-жайларын анықтауға, сақтандыру жағдайының нәтижесінде келтірілген залалдардың мөлшерін басқа сақтандыру компаниясымен бірлесіп айқындауға құқылы.

18. СУБРОГАЦИЯ

- 18.1. Сақтандыру төлемін жүзеге асырған Сақтандырушыға төленген сома шегінде Сақтанушының (Сақтандырылушының) сақтандыру нәтижесінде өтелген залалдар үшін жауап беретін тұлғаға талап ету құқығы (суброгация құқығы) ауысады.
- 18.2. Сақтанушы (Сақтандырылушы) сақтандыру төлемін алғанға дейін Сақтандырушыға өзінің барлық құжаттары мен дәлелдемелерін беруге және Сақтандырушының өзіне ауысатын талап ету құқығын суброгация тәртібімен жүзеге асыруы үшін қажетті барлық мәліметтерді хабарлауға міндетті.
- 18.3. Егер Сақтанушы (Сақтандырылушы) Сақтандырушы өтеген залалдар үшін жауапты тұлғаға өзінің талап ету құқығынан бас тартса немесе бұл құқықты жүзеге асыру Сақтанушының (Сақтандырылушының) кінәсінен мүмкін болмаса, Сақтандырушы сақтандыру төлемін толық немесе тиісті шақта жүзеге асырудан босатылады және артық төленген соманы қайтаруды талап етуге құқылы.

19. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫН ТОҚТАТУ ТАЛАПТАРЫ

- 19.1. Сақтандыру шарты келесі жағдайларда өз қолданысын тоқтатады:
 - 1) Сақтандыру шартының қолданылу мерзімі өткенде;
 - 2) Сақтандыру шарты мерзімінен бұрын тоқтатылғанда;
 - 3) франшиза туралы шарттың қолданылуын ескере отырып, толық сақтандыру сомасы мөлшерінде сақтандыру төлемі жүзеге асырылғанда.
- 19.2. Азаматтық Кодексте көзделген міндеттемелерді тоқтатудың жалпы негіздерінен басқа, Сақтандыру шарты келесі жағдайларда мерзімінен бұрын тоқтатылады:
 - 1) сақтандыру объектісі өмір сүруін тоқтатқан кезде;
 - 4) Сақтанушы болып табылмайтын Сақтанушы қайтыс болған кезде, ол ауыстырылмаған кезде;
 - 5) егер Сақтандырушы Сақтанушыны ауыстыруға қарсылық білдірсе, ал шартта немесе Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде өзгеше белгіленбесе, Сақтанушының мүліктік сақтандыру объектісін иеліктен шығаруы;
 - 6) белгіленген тәртіппен өзінің кәсіпкерлік тәуекелін сақтандырған Сақтандырушының немесе осы қызметке байланысты азаматтық-құқықтық жауаптылықтың Кәсіпкерлік қызметін тоқтатуы;
 - 7) сақтандыру жағдайының туындау мүмкіндігі жойылып, сақтандыру тәуекелінің болуы сақтандыру жағдайынан өзгеше мән-жайлар бойынша тоқтатылған кезде;

- 8) Сақтандырушыны мәжбүрлеп тарату (қызметін мәжбүрлеп тоқтату туралы) туралы сот шешімі заңды күшіне енген кезде;
- 9) Сақтанушы Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде көзделген тәртіппен ресімдеген сақтандыру полисіне енгізілген шарттар мен мәліметтердің өзгеруі (сақтандыру полисін беру арқылы Сақтандыру шартын ресімдеген жағдайда).
Көрсетілген жағдайларда Сақтандыру шарты сөйлеуді тоқтату үшін негіз ретінде көзделген мән-жайлар туындаған сәттен бастап тоқтатылды деп есептеледі, бұл туралы мүдделі Тарап басқа біреуді дереу хабардар етуге тиіс.
- 19.3. Сақтандыру шарты Тараптардың бастамасы немесе келісімі бойынша мерзімінен бұрын тоқтатылуы мүмкін. Сақтандыру шартын мерзімінен бұрын тоқтатуға бастамашы болған Тарап, егер Сақтандыру шартында немесе Тараптардың келісімінде өзгеше көзделмесе, екінші Тарапты жоспарланған тоқтату күніне дейін күнтізбелік 15 (он бес) күннен кешіктірмей хабардар етеді. Тараптардың бастамасы немесе келісімі бойынша мерзімінен бұрын тоқтату шарттары Сақтандыру шартында айқындалады.
- 19.4. Осы тараудың 19.2.-тармағында көзделген мән-жайлар бойынша Сақтандыру шарты мерзімінен бұрын тоқтатылған кезде, Сақтандырушының сақтандыру сыйлықақысының бір бөлігіне сақтандыру қолданылған уақытқа пропорционалды түрде құқығы бар, сондай-ақ егер Сақтандыру шартының талаптарында өзгеше көзделмесе, алынған сақтандыру сыйлықақысы сомасының 35% - нан аспайтын Сақтандыру шартын бұзуға байланысты шығындарды ұстап қалуға құқылы.
- 19.5. Егер Қазақстан Республикасының заңдарында және Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, Сақтанушы кез келген уақытта Сақтандыру шартынан бас тартуға құқылы.
- 19.6. Егер бұл осы тараудың 19.2.-тармағында көрсетілген мән-жайларға байланысты болмаса, Сақтанушы Сақтандыру шартынан бас тартқан кезде (Сақтанушының бастамасы бойынша бұзу), Сақтандырушы (осы тараудың 19.7.-тармағында көрсетілген жағдайларды қоспағанда) құқылы:
- а) төленген сақтандыру сыйлықақысын немесе сақтандыру сыйлықақыларын қайтармауға;
- б) егер Сақтандыру шартының талаптарында өзгеше көзделмесе, алынған сақтандыру сыйлықақысын сақтандыру сыйлықақыларының (сақтандыру жарналарының) сақтандыру қолданылған уақытқа барабар бір бөлігін және Сақтандыру шартын бұзуға байланысты 35%-нан аспайтын мөлшерде шығасыларын шегергенде, алынған сақтандыру сыйлықақысы сомасының қайтаруға құқылы.
- 19.7. Сақтанушы-жеке тұлға Сақтандыру шартынан бас тартқан жағдайда, ол жасалған күннен бастап күнтізбелік он төрт күн ішінде Сақтандырушы Сақтанушы-жеке тұлғаға сақтандыру сыйлықақысының (сақтандыру жарналарының) сақтандыру қолданылған уақыттың барабар уақытына бір бөлігін және Сақтандыру шартын бұзуға байланысты алынған (алынған) сақтандыру сыйлықақысының (сақтандыру жарналарының) он пайызынан аспайтын шығындарын шегергенде, алынған сақтандыру сыйлықақысын (сақтандыру жарналарын) қайтаруға міндетті.
Сақтанушы-жеке тұлға өзінің (қарыз алушының) қарыз шарты бойынша қарыз беруші алдындағы міндеттемелерін орындауы себебі бойынша Сақтандыру шартынан бас тартқан кезде Сақтандырушы Сақтанушы-жеке тұлғаға алынған сақтандыру сыйлықақысын (сақтандыру жарналарын) сақтандыру сыйлықақысының (сақтандыру жарналарының) сақтандыру уақытына барабар бір бөлігін және Сақтандыру шартын бұзуға байланысты, алынған сақтандыру сыйлықақысынан (сақтандыру жарналарынан) он пайызынан аспайтын шығынды шегергендегі қайтаруға міндетті.
- 19.8. Егер Сақтандыру шартының талаптарында Сақтандырушы бірінші орын алған сақтандыру жағдайы бойынша сақтандыру төлемін жүзеге асырған жағдайда оны мерзімінен бұрын тоқтату көзделсе, онда Сақтанушы төлеген сақтандыру сыйлықақысы қайтаруға жатпайды.

- 19.9. Сақтандыру шартының мерзімінен бұрын тоқтатылуы Сақтанушының кінәсінен оның талаптарының орындалмауынан туындаған жағдайларда сақтандыру сыйлықақысы (оның бір бөлігі) қайтаруға жатпайды.
- 19.10. Сақтандыру шартының мерзімінен бұрын тоқтатылуы Сақтандырушының кінәсінен оның талаптарының орындалмауынан туындаған жағдайларда, соңғысы Сақтанушыға өзі төлеген сақтандыру сыйлықақысын не сақтандыру жарналарын толығымен қайтаруға міндетті.
- 19.11. Егер Сақтандыру шарты сот Тарапынан жарамсыз деп танылған жағдайда, Сақтандырушы Сақтанушыға одан алынған сақтандыру сыйлықақысын не сақтандыру жарналарын қайтаруға, ал Сақтанушы (Пайда алушы) Сақтандырушыға одан алынған сақтандыру төлемін қайтаруға міндетті.

20. ДАУЛАРДЫ ШЕШУ ТӘРТІБІ

- 20.1. Сақтандырушы мен Сақтанушы (Пайда алушы) арасында туындайтын дауларды Тараптар тікелей келіссөздер арқылы қарайды.
- 20.2. Тараптар арасында келісімге қол жеткізілмеген кезде дау Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында көзделген тәртіппен шешіледі.

21. ҚОСЫМША ТАЛАПТАР

- 21.1. Сақтандырушы осы Қағидалардың негізінде нақты Сақтанушыға немесе Сақтандырушылар сегментіне бағдарланған, Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына қайшы келмейтін шамада түрлі тәуекелдер жиынтығымен сақтандырудың жеке шартына немесе осы Сақтандыру қағидаларының негізінде жасалатын сақтандыру шарттарының жекелеген тобына сақтандыру шарттарын немесе сақтандыру бағдарламасынан үзінді көшірмелер жасауға құқылы.
- 21.2. Сақтандыру талаптары деп осы Қағидалар мен Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасы негізінде қалыптастырылған және жеке шартқа немесе топқа жататын сақтандырудың елеулі және қосымша талаптары түсініледі.
- 21.3. Сақтандырушы сақтандыру шарттарына немесе бағдарламаларына, осы Қағидалардың негізінде жасалатын бірыңғай сақтандыру шарттарының жекелеген топтарына маркетингтік атаулар беруге құқылы.
- 21.4. Сақтандыру шартын жасасу кезінде Тараптар осы Қағидалардың жекелеген ережелерін өзгерте (алып тастай) алады және (немесе) Сақтандыру шартын Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына қайшы келмейтін өзге де жолдармен толықтыра алады.